

ТИПОЛОГІЯ ЦИФРОВИХ МИСТЕЦЬКИХ ПРОЄКТІВ ЯК ЕФЕКТИВНИХ ФОРМ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Рагозіна В. В.

кандидат педагогічних наук,

старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник Інституту проблем виховання НАПН України

ORCID ID: 0000-0002-3694-2054

У статті здійснено теоретико-методологічне обґрунтування типології цифрових мистецьких проєктів як ефективних форм військово-патріотичного виховання учнівської молоді в умовах воєнного стану та цифрової трансформації освіти. Цифровий мистецький проєкт визначено як інтегративну педагогічну модель, що поєднує мистецький зміст із цифровими технологіями та реалізується через структуровану діяльність, спрямовану на створення суспільно значущого цифрового продукту з чітко окресленою виховною метою. На основі аналізу сучасних українських мистецьких практик воєнного часу (цифровий плакат, ілюстрація, документальна фотографія, мультимедійні наративи) та наукових праць у галузі мистецької освіти, цифрової педагогіки й національно-патріотичного виховання та військово-патріотичного виховання обґрунтовано типологію цифрових мистецьких проєктів, що включає інтерпретаційно-аналітичні, творчо-продуктивні, меморіально-комеморативні та наративно-мультимедійні типи. Розкрито сутнісні характеристики, функції, організаційні форми та виховний потенціал типів таких проєктів. Доведено, що інтерпретаційно-аналітичні проєкти сприяють розвитку критичного мислення й аксіологічного аналізу; творчо-продуктивні – формуванню суб'єктності та активної громадянської позиції; меморіально-комеморативні – конструюванню історичної пам'яті й моральної рефлексії; наративно-мультимедійні – розвитку емпатії, медіаграмотності та усвідомлення власної ролі у суспільних процесах. Показано, що інтеграція мистецтва і цифрових технологій забезпечує одночасний комплексний вплив на когнітивну, емоційну та ціннісно-сміслову сфери особистості, формування національної ідентичності, громадянської компетентності, історичної пам'яті та інформаційної стійкості. Наведено орієнтовні приклади різних типів цифрових мистецьких проєктів, можливих для реалізації з учнівською молоддю в умовах освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти.

Ключові слова: цифрові мистецькі проєкти, військово-патріотичне виховання, цифровізація освіти, мистецька освіта, національна ідентичність, громадянська компетентність, заклади загальної середньої освіти.

Ragozina V. V. Typology of digital art projects as effective forms of military-patriotic education of student youth

The article provides a theoretical and methodological substantiation of a typology of digital art projects as effective forms of military-patriotic education of student youth under martial law and in the context of the digital transformation of education. A digital art project is defined as an integrative pedagogical model that combines artistic content with digital technologies and is implemented through structured activity aimed at creating a socially significant digital product with a clearly defined educational purpose. Based on an analysis of contemporary Ukrainian wartime artistic practices (digital posters, illustration, documentary photography, multimedia narratives), as well as scholarly research in art education, digital pedagogy, national-patriotic education, and military-patriotic education, a typology of digital art projects is substantiated, including interpretative-analytical, creative-productive, memorial-commemorative, and narrative-multimedia types. The essential characteristics, functions, organizational formats, and educational potential of these project types are elucidated. It is demonstrated that interpretative-analytical projects foster the development of critical thinking and axiological analysis; creative-productive projects contribute to the formation of learner agency and an active civic stance; memorial-commemorative projects facilitate the construction of historical memory and moral reflection; and narrative-multimedia projects promote empathy, media literacy, and awareness of one's role in societal processes. The integration of art and digital technologies is shown to ensure a comprehensive and simultaneous impact on the cognitive, emotional, and value-semantic dimensions of personality development, contributing to the formation of national identity, civic competence, historical memory, and information resilience. Illustrative examples of various types of digital art projects

feasible for implementation with student youth within the educational process of general secondary education institutions are provided.

Keywords: digital art projects, military-patriotic education, digitalization of education, art education, national identity, civic competence, general secondary education institutions.

Вступ. Повномасштабна агресія росії проти України загострила проблему військово-патріотичного виховання учнівської молоді, що в умовах воєнного стану набула наукового осмислення в українському педагогічному дискурсі 2022–2026 рр. Ціннісні засади формування патріотизму в умовах війни обґрунтовано вченими (І. Бех [1], К. Журба [4]), які визначають духовно-моральну спрямованість, громадянську відповідальність і національну ідентичність як базові орієнтири сучасного виховання, наголошують на інтеграції громадянського та культурного його компонентів.

Стратегічними викликами перед системою освіти України стали цифрова та інституційна трансформація освіти, необхідність інтеграції інноваційних педагогічних моделей [2; 6; 10; 11], результатом яких є сформованість цифрових компетентностей у здобувачів освіти [10]. Відповідно, вагомою стає цифровізація військово-патріотичного виховання як системний процес упровадження цифрових ресурсів, інструментів і платформ із метою підвищення ефективності виховної роботи (К. Журба [5]), використання інтерактивних форм, мультимедійних продуктів і соціальних мереж як засобів формування громадянської активності (А. Добридень та І. Купіна [3]).

Серед ефективних форм науковці вивчають потенціал цифрових виховних проєктів, що розглядається як структурована діяльність, спрямована на створення цифрового продукту з чітко визначеною виховною метою, етапами реалізації та прогнозованими результатами. Структурно він включає цільовий, змістовий, процесуальний та рефлексивно-оцінний компоненти. Дослідники довели ефективність таких проєктів як інструменту розвитку громадянських компетентностей, формування відповідальності й самостійності учнів (Н. Морзе та М. Бойко [9]), активної позиції учня та інтеграції творчої діяльності з технологічними інструментами (О. Спирін [11]).

Мистецький компонент виховання посідає важливе місце у сучасних дослідженнях: учені

доводять, що мистецтво є потужним засобом формування ціннісних орієнтацій та емоційної сфери особистості (Л. Масол [8]), конструювання нових смислів і формування культурної стійкості українців (О. Комаровська [7]). Відповідно, медіаосвітні ресурси і практики мають значний вплив на розвиток патріотизму (Н. Череповська [13; 14]). Так, ретельно підібраний український мистецький контент посилює емоційну консолідацію та почуття спільності, оскільки володіє здатністю впливати на когнітивну, емоційну та ціннісно-смыслову сфери особистості й забезпечити рефлексивне осмислення досвіду війни [7]. Значним потенціалом у формуванні колективної пам'яті та національної самоідентифікації володіють візуальні нарративи сучасної війни в Україні (Л. Смирна) [12].

Отже, сучасні дослідження висвітлюють формування громадянських компетентностей у воєнний період і цифровізацію мистецької освіти, визначаючи виховний проєкт як форму впливу на когнітивну, емоційну й ціннісну сфери особистості. Водночас нерозробленою залишається проблема цифрових мистецьких проєктів як форми військово-патріотичного виховання та їх типології в умовах закладів загальної середньої освіти, що й зумовлює мету цієї статті. Постають завдання з'ясувати їхні функції, виховний потенціал та надати приклади реалізації в умовах закладів загальної середньої освіти.

Методи та методики дослідження. Для розроблення типології цифрових мистецьких проєктів у дослідженні було використано низку методів: теоретичний аналіз та узагальнення наукових джерел; метод педагогічного моделювання (розроблення типології); інтерпретаційний аналіз сучасних українських мистецьких практик воєнного часу; порівняльний аналіз виховного потенціалу різних типів проєктів. Методологічну основу становлять аксіологічний, культурологічний, компетентнісний та медіаосвітній підходи.

Результати. Цифровий мистецький виховний проєкт визначається дослідниками як

педагогічно організована діяльність, спрямована на створення учнями цифрового художнього продукту (плакату, відео, фотопроекту, мультимедійного нарративу, інтерактивної презентації) з чітко окресленою виховною метою. Такий підхід відповідає сучасним концепціям проектно-орієнтованого навчання, у межах яких освітній результат досягається через активну творчу діяльність учнів [11, с. 92–95].

Структурно цифровий мистецький проект містить взаємопов'язані компоненти: цільовий – передбачає формування ціннісних орієнтацій, громадянської позиції, національної ідентичності [1, с. 7–9]; змістовий – ґрунтується на залученні мистецького контенту воєнного часу, який відображає сучасні історичні події та їх художню інтерпретацію; процесуальний – охоплює етапи реалізації проекту: постановку проблеми, аналіз джерел, розроблення концепції цифрового продукту, його створення, презентацію та обговорення; рефлексивно-оцінний – забезпечує самооцінювання, колективне обговорення та усвідомлення ціннісних смислів.

Цифровий мистецький проект є особливою формою у педагогічному інструментарії педагога-практика з огляду на те, що інтеграція мистецтва і цифрових технологій зумовлює посилення виховного ефекту. Як зазначає Л. Масол, мистецтво впливає не лише на раціональне осмислення, а й на глибинні переживання [8, с. 3–6]. У воєнний період мистецька освіта трансформується, набуваючи нових смислів, пов'язаних із переживанням колективного досвіду, формуванням культурної стійкості та солідарності [7, с. 10–12]. Тому такий проект цінний забезпеченням емоційно-смислового проживання учнями актуального історичного досвіду, інтеріоризацією національних цінностей через художній образ і створенням умов для особистісної ідентифікації з подіями та героями сучасності. Саме художня форма дає змогу трансформувати інформацію про війну з рівня зовнішнього повідомлення у рівень внутрішнього пережитого смислу, що посилює виховний вплив і забезпечує стійкість сформованих переконань та громадянських установок.

Водночас цифровий формат забезпечує інтерактивність, доступність і можливість

широкого соціального поширення результатів. Цифровізація виховання сприяє підвищенню залученості молоді, формує навички медіаграмотності та інформаційної безпеки [5, с. 68–71], а також розширює можливості реалізації громадянської активності через онлайн-платформи та соціальні мережі [3]. Таким чином, цифровий мистецький проект виступає синтетичною формою виховної діяльності, що поєднує емоційно-образний вплив мистецтва з комунікативним потенціалом цифрових середовищ.

Осмислення типології цифрових мистецьких проектів потребувало звернення до аналізу сучасних українських мистецьких практик воєнного часу. Серед них виокремлюються: цифрові плакати Андрія Єрмоленка, лауреата Шевченківської премії, що вирізняються символічною насиченістю та виразною громадянською позицією; ілюстрації Сергія Майдукова та Олександра Грехова, які поєднують художню метафоричність із соціальною критикою; документальна фотографія Євгена Малолетки, Костянтина і Влади Ліберових, що фіксує воєнну реальність із високим ступенем достовірності; мультимедійні нарративи платформи *Ukrainer*, які презентують комплексні історії про український спротив та повсякденність війни, та ін. Ці мистецькі практики характеризуються визначальними рисами. По-перше, вони мають високу символічну насиченість, що забезпечує глибоке смислове кодування образів та їх багаторівневу інтерпретацію. По-друге, їм притаманна чітка громадянська позиція, яка транслює цінності гідності та державності. По-третє, вони відзначаються емоційною експресивністю, що сприяє формуванню емпатійного переживання. По-четверте, документальна достовірність (особливо у фотографії) формує ефект присутності й посилює довіру до представленого матеріалу. По-п'яте, практики часто орієнтовані на глобальну аудиторію, що сприяє міжнародній комунікації та культурній дипломатії.

Як зазначає Л. Смирна, візуальні нарративи сучасної війни відіграють ключову роль у формуванні колективної пам'яті та національної самоідентифікації [12, с. 70–73]. Вони не лише документують

події, а й конструюють образ сучасної України у світовому культурному просторі. У педагогічному вимірі такі мистецькі практики можуть слугувати змістовою основою для цифрових виховних проєктів, забезпечуючи актуальність, емоційну насиченість та ціннісну спрямованість навчальної діяльності.

Виховний потенціал сучасних цифрових мистецьких практик полягає у формуванні національної ідентичності, розвитку емпатії, усвідомленні історичної пам'яті та відповідальності за майбутнє держави. У поєднанні з проєктною діяльністю вони сприяють формуванню громадянських компетентностей [9, с. 55–58] і відповідають стратегічним завданням трансформації освіти в умовах війни [2, с. 336–340]. Отже, сучасні українські мистецькі практики воєнного часу становлять змістовий і методичний ресурс для створення цифрових мистецьких проєктів в освіті.

Розроблена нами типологія дає змогу систематизувати цифрові мистецькі практики та інтегрувати їх у виховний процес закладів освіти. Кожен тип має власну функціональну домінанту, проте всі вони спрямовані на формування національної ідентичності, громадянської зрілості та інформаційної стійкості. Розглянемо типи цифрових мистецьких проєктів, їхні функції, форми реалізації та виховний потенціал.

1. Інтерпретаційно-аналітичні проєкти передбачають переосмислення вже існуючих художніх творів воєнного часу (цифрових плакатів, фотографій або ілюстрацій) та їх інтеграцію в освітній процес через цифрові формати без створення нового продукту учнями. У педагогічному вимірі такі проєкти реалізують функцію медіаінтерпретації: учні вчать ціннісному й громадянському аналізу візуальних та аудіовізуальних образів, декодуванні символіки, наративів і контекстів, що сприяє розвитку медіаінтерпретації та історико-культурного розуміння подій.

Основними функціями інтерпретаційно-аналітичних проєктів виступають: когнітивна (поглиблення знань про події війни через мистецький дискурс); аксіологічна (формування ціннісних суджень щодо понять свободи, гідності, жертвості); критично-рефлексивна

(розвиток здатності до самостійного аналізу інформації та протидії маніпулятивним візуальним наративам); комунікативна (організація дискусії та аргументованого обговорення).

Такі проєкти можуть реалізуватися у цифрових виставках, аналітичних відеонарисах, інтерактивних картах символів: у такий спосіб забезпечується поєднання текстуального коментаря з візуальним матеріалом, що активізує одночасно раціональні й емоційні механізми сприйняття.

Виховний ефект проєктів цього типу полягає у розвитку критичного мислення, формуванні здатності до морального оцінювання подій, усвідомленні ролі мистецтва як інструменту історичної пам'яті та інформаційної протидії. Учень-учасник поступово переходить від пасивного споживача контенту до активного інтерпретатора, що є важливою умовою формування інформаційної стійкості в умовах війни.

Приклади інтерпретаційно-аналітичних проєктів: створення цифрової виставки «Символи спротиву в українському плакаті», де учні аналізуватимуть роботи сучасних художників; підготовка аналітичного відеонарису «Мова воєнної фотографії: емоція і документ», присвяченого аналізу фотознімків із зони бойових дій; розроблення інтерактивної карти «Візуальні образи свободи», що систематизує символи мистецтва війни та ін.

2. Творчо-продуктивні цифрові мистецькі проєкти передбачають створення учнями власного цифрового художнього продукту, що відображає їхні громадянську позицію, емоційний досвід та ціннісне ставлення до подій війни. Їхня сутність полягає у трансформації внутрішнього переживання у візуальну або аудіовізуальну форму (цифровий плакат, анімація, відеоролик).

На відміну від інтерпретаційно-аналітичного типу в проєктах цього типу домінує функція творчої самореалізації учасників, де учень виступає як автор і суб'єкт громадянського висловлювання. Процес створення мистецького продукту передбачає такі етапи: концептуалізації ідеї, відбір символів, вибір технічних інструментів, композиційного вирішення та публічної презентації результату. Функціонально цей тип проєктів вико-

нує низку функцій: суб'єктоворчу (формування активної позиції та відповідальності за власне висловлювання); емоційно-терапевтичну (опрацювання тривожних переживань через творчість); громадянсько-мобілізаційну (утвердження особистої причетності до національного спротиву); комунікативно-соціалізаційну (взаємодію у групі, публічний захист власної роботи).

Виховний ефект творчо-продуктивних проєктів проявляється у формуванні активної громадянської позиції, розвитку внутрішньої мотивації до суспільно значущої діяльності, посиленні почуття національної ідентичності. Учень не лише відображає реальність, а й інтерпретує її через власну систему цінностей, що сприяє становленню суб'єктності та усвідомленої відповідальності.

Реалізуючи творчо-продуктивні проєкти, учні можуть випробувати себе у створенні серії цифрових плакатів «Україна незламна» з подальшою онлайн-презентацією або у розробленні короткої анімації «Лист із майбутнього», у якій осмислюється перемога України. Або зробити запис подкасту «Мій голос у час війни», де вони висловлюватимуть власні роздуми про гідність.

3. Меморіально-комеморативні цифрові мистецькі проєкти спрямовані на збереження пам'яті про загиблих захисників України та події війни через створення цифрових форм увічнення. Їхня сутність полягає у поєднанні документальності, емоційної виразності та символічного осмислення втрат. Цей тип проєктів виконує функцію культурної пам'яті та морального конструювання спільної історії: створення цифрових книг пам'яті, інтерактивних меморіальних сторінок, відеопортретів героїв або віртуальних виставок формує простір колективної рефлексії, а учні долучаються до збирання матеріалів, опрацювання джерел, осмислення біографій. Меморіально-комеморативний тип проєктів сприяє переходу від абстрактного розуміння війни до персоналізованого сприйняття учнями історії через конкретні людські долі. Відповідно, учні починають глибоко усвідомлювати ціну незалежності, у них формуються емпатія та моральна відповідальність перед попередніми поколіннями.

Функції меморіально-комеморативних проєктів включають: меморіальну (збереження і трансляція історичної пам'яті), морально-етичну (формування поваги до подвигу та жертвності), інтегративну (зміцнення соціальної згуртованості), рефлексивну (усвідомлення цінності життя і свободи).

Наведемо приклади меморіально-комеморативних проєктів. Серед них можуть бути такі: створення цифрової «Книги пам'яті героїв громади» з інтерактивними біографічними сторінками; підготовка відеопортретів «Історії мужності», що розповідають про конкретних захисників; організація віртуальної виставки «Обличчя свободи», присвяченої пам'яті загиблих та ін.

4. Наративно-мультимедійні цифрові мистецькі проєкти передбачають створення комплексних цифрових історій у поєднанні тексту, зображення, звуку, відео та інтерактивних елементів. Їхня сутність полягає у конструюванні цілісного наративу, який відображає певний аспект війни через особистісну або суспільну призму. Такі проєкти формують у школярів навички сторітелінгу, конструювання матеріалу, роботи з джерелами, візуальної та звукової драматургії. Мультимедійний формат створює ефект занурення.

Серед функцій таких проєктів: комунікативна (передача досвіду через історію), емпатійна (занурення у переживання іншого), медіаосвітня (розвиток медіаграмотності та критичного аналізу інформації), ідентифікаційна (формування усвідомлення власної ролі в історичних подіях).

Виховний потенціал полягає у формуванні емпатії, розвитку здатності до багатовимірного сприйняття подій, усвідомленні себе як учасника національної історії. Наратив дає змогу поєднати особисте й колективне, індивідуальний досвід і загальнонаціональний контекст, що є важливою умовою становлення громадянської зрілості.

Учнівська молодь може ініціювати створення: мультимедійного лонгріду «Щоденник міста у війні», що поєднує тексти, фото й аудіосвідчення; інтерактивної історії «Один день волонтера» з елементами гіпертексту; відеоесе «Моє покоління і війна», заснованого на особистих розповідях учнів.

Висновки. Цифрові мистецькі проекти становлять інтегративну педагогічну форму, яка поєднує потенціал мистецтва, можливості цифрових технологій та завдання військово-патріотичного виховання. Вони створюють умови для одночасного впливу на когнітивну, емоційну та ціннісно-смыслову сфери особистості учня, забезпечуючи комплексний виховний ефект.

Розроблена нами типологія цифрових мистецьких проектів включає інтерпретаційно-аналітичні, творчо-продуктивні, меморіально-

комеморативні та наративно-мультимедійні типи. Кожен із них має власну функціональну доміанту та специфічний виховний потенціал, проте всі вони інтегруються у спільну мету – формування свідомого, емоційно зрілого, інформаційно стійкого громадянина, здатного до відповідальної участі у суспільному житті в умовах воєнних викликів. Через художній образ і цифровий формат відбувається інтеріоризація суспільно значущих цінностей, що набувають особистісного смислу для здобувачів освіти.

Список використаних джерел.

1. Бех І. Д. Патріотичне виховання особистості в умовах воєнного стану: ціннісні орієнтири. *Педагогіка і психологія*. 2022. № 3. С. 5–14.
2. Трансформація системи освіти в умовах війни: виклики, адаптаційні стратегії й перспективи розвитку цивільної та військової освіти в Україні (2022–2025 рр.) / В. Гурковський та ін. *Military Science*. 2025. Vol. 3. № 1. Р. 329–352.
3. Добридень А. В., Купіна І. О. Цифрові технології як інструмент національно-патріотичного виховання учнівської молоді в умовах воєнного стану. 2025. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-7\(37\)-868-876](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-7(37)-868-876)
4. Журба К. О. Виховання національної ідентичності учнівської молоді в умовах соціальних викликів. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 4. С. 27–36.
5. Журба К. Цифровізація військово-патріотичного виховання української молоді в умовах війни. *Інноватика у вихованні*. 2023. № 1(18). С. 66–75. DOI: <https://doi.org/10.35619/iuu.v1i18.566>
6. Кириленко В., Гурковський В., Семененко Л., Вербовенко О. Педагогічні перспективи трансформації військової освіти в Україні на основі міжнародного досвіду. *Military Science*. 2024. Vol. 2. № 3.
7. Комаровська О. А. Мистецька освіта в умовах війни: нові смисли і педагогічні виклики. *Мистецтво та освіта*. 2023. № 4. С. 9–15.
8. Масол Л. М. Мистецтво як засіб формування ціннісних орієнтацій учнів. *Мистецтво та освіта*. 2022. № 3. С. 2–8.
9. Морзе Н. В., Бойко М. А. Цифрові освітні проекти як інструмент формування громадянських компетентностей. *Освітологія*. 2023. № 12. С. 52–60.
10. Овчарук О. В. Цифрова трансформація освіти: виклики для виховання особистості. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2022. Т. 88. № 2. С. 1–12.
11. Спірін О. М. Проектно-орієнтоване навчання у цифровому освітньому середовищі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2022. Вип. 84. С. 90–99.
12. Смирна Л. В. Мистецтво війни: візуальні наративи сучасної України. *Культурні практики*. 2023. № 2. С. 67–76.
13. Череповська Н. І. Медіаосвітні ресурси розвитку патріотизму і критичного мислення молоді. *Кропивницький : Імекс-ЛТД*, 2017. 312 с.
14. Череповська Н. І. Медіаосвітні практики розвитку інформаційного патріотизму молоді. *Проблеми політичної психології*. 2020. Вип. 9(23). С. 241–254.

References

1. Bekh, I. D. (2022). Patriotychne vykhovannia osobystosti v umovakh voiennoho stanu: tsinnisni oriientyry [Patriotic education of personality under martial law: Value orientations]. *Pedahohika i psykhohohiia*, (3), 5–14. [in Ukrainian].
2. Hurkovskiy, V., Semenenko, L., Verbovenko, O., Ovanesian, R., Kozlov, V., & Trystan, A. (2025). Transformatsiia systemy osvity v umovakh viiny: vyklyky, adaptatsiini stratehii y perspektyvy rozvytku tsyvilnoi ta viiskovoi osvity v Ukraini (2022–2025 rr.) [Transformation of the education system under war conditions: Challenges, adaptation strategies and prospects]. *Military Science*, 3(1), 329–352. [in Ukrainian].
3. Dobryden, A. V., & Kupina, I. O. (2025). Tsyfrovi tekhnolohii yak instrument natsionalno-patriotychnoho vykhovannia uchnivskoi molodi v umovakh voiennoho stanu [Digital technologies as a tool of national-patriotic

- education of student youth under martial law]. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-7\(37\)-868-876](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-7(37)-868-876) [in Ukrainian].
4. Zhurba, K. O. (2022). Vychovannia natsionalnoi identychnosti uchnivskoi molodi v umovakh sotsialnykh vyklykiv [Education of national identity of student youth under social challenges]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, (4), 27–36. [in Ukrainian].
 5. Zhurba, K. (2023). Tsyfrovizatsiia viiskovo-patriotychnoho vykhovannia ukrainskoi molodi v umovakh viiny [Digitalization of military-patriotic education of Ukrainian youth under war conditions]. *Innovatyka u vykhovanni*, 1(18), 66–75. <https://doi.org/10.35619/iiu.v1i18.566> [in Ukrainian].
 6. Kyrylenko, V., Hurkovskiy, V., Semenenko, L., & Verbovenko, O. (2024). Pedahohichni perspektyvy transformatsii viiskovoi osvity v Ukraini na osnovi mizhnarodnoho dosvidu [Pedagogical prospects of transformation of military education in Ukraine based on international experience]. *Military Science*, 2(3). [in Ukrainian].
 7. Komarovska, O. A. (2023). Mystetska osvita v umovakh viiny: novi smysly i pedahohichni vyklyky [Art education under war conditions: New meanings and pedagogical challenges]. *Mystetstvo ta osvita*, (4), 9–15. [in Ukrainian].
 8. Masol, L. M. (2022). Mystetstvo yak zasib formuvannia tsinnisnykh oriientsatsii uchniv [Art as a means of forming students' value orientations]. *Mystetstvo ta osvita*, (3), 2–8. [in Ukrainian].
 9. Morze, N. V., & Boiko, M. A. (2023). Tsyfrovi osvitni proiekty yak instrument formuvannia hromadianskykh kompetentnosti [Digital educational projects as a tool for forming civic competencies]. *Osvitohiia*, (12), 52–60. [in Ukrainian].
 10. Ovcharuk, O. V. (2022). Tsyfrova transformatsiia osvity: vyklyky dlia vykhovannia osobystosti [Digital transformation of education: Challenges for personality development]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia*, 88(2), 1–12. [in Ukrainian].
 11. Spirin, O. M. (2022). Proiektno-oriientovane navchannia v tsyfrovomu osvitnomu sere dovysshchi [Project-based learning in the digital educational environment]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*, 84, 90–99. [in Ukrainian].
 12. Smyrna, L. V. (2023). Mystetstvo viiny: vizualni naratyvy suchasnoi Ukrainy [Art of war: Visual narratives of contemporary Ukraine]. *Kulturni praktyky*, (2), 67–76.
 13. Cherepovska, N. I. (2017). Mediaosvitni resursy rozvytku patriotyzmu i krytychnoho myslennia molodi [Media education resources for developing patriotism and critical thinking of youth]. Kropyvnytskyi: Imeks-LTD. [in Ukrainian].
 14. Cherepovska, N. I. (2020). Mediaosvitni praktyky rozvytku informatsiinoho patriotyzmu molodi [Media education practices of developing informational patriotism of youth]. *Problemy politychnoi psykholohii*, 9(23), 241–254. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 14.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.05.2026